

Sygn. akt II UK 301/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 7 czerwca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku Z. S.
przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu
o wysokość świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 czerwca 2011 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 29 kwietnia 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2010 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy Z. S. od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 września 2009 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 23 grudnia 2008 r., odmawiającej

ponownego ustalenia wysokości pobieranej emerytury wojskowej z powołaniem się na art. 6, 31 ust. 1 i art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.). Wojskowy organ emerytalny uznał, że żądanie wnioskodawcy ustalenia wysokości świadczenia z uwzględnieniem zasad waloryzacji obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach, stąd też brak podstaw do wypłaty dochodzonego wyrównania świadczenia. Od powyższej decyzji wnioskodawca złożył odwołanie domagając się jej uchylenia, a także stwierdzenia nieważności wszystkich decyzji waloryzacyjnych wydanych po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz zobligowania organu emerytalnego do ponownego ustalenia wysokości emerytury, wypłaty wyrównania świadczenia i odsetek.

Sąd pierwszej instancji, oddalając wyrokiem z dnia 21 września 2009 r. odwołanie wnioskodawcy, ustalił następujący stan faktyczny: wnioskodawca ma ustalone prawo do emerytury wojskowej od dnia 1 listopada 1997 r. Wojskowy organ emerytalny dokonywał waloryzacji świadczenia odwołującego się na podstawie art. 6 ust. 1 powyższej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin. Wskazany przepis stanowił, iż emerytury i renty podlegają waloryzacji w takim samym stopniu i terminie, w jakim następuje wzrost uposażenia zasadniczego żołnierzy zawodowych pozostających w służbie i zajmujących analogiczne stanowiska. Treść powołanego przepisu uległa zmianie z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), o czym stanowił art. 159 pkt 1 tej ustawy. Od dnia 1 stycznia 1999 r. do waloryzacji emerytur i rent żołnierzy zawodowych stosuje się zasady przewidziane przez przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W dniu 12 grudnia 2008 r. wnioskodawca złożył wniosek o ponowne ustalenie wysokości jego świadczeń emerytalnych wypłacanych przez wojskowy organ emerytalny po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz wypłacenie wraz z odsetkami kwot, które wynikają z różnicy między wysokością przysługujących mu – w jego ocenie - świadczeń a wysokością świadczeń wypłaconych. Ponadto domagał się stwierdzenia nieważności decyzji waloryzacyjnych wydanych po dniu 1 stycznia 1999 r.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin i przyjęcie, że przepis ten w brzmieniu nadanym przez art. 159 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ma zastosowanie do osób, które uzyskały prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 1999 r., oraz błędną wykładnię art. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin w związku z art. 2, art. 32, art. 64 i art. 67 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i przyjęcie, że art. 6 jest zgodny z zasadami sprawiedliwości społecznej, równości, ochrony własności i praw majątkowych oraz gwarancją zabezpieczenia społecznego, a jako taki daje podstawy do uznania decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego za prawidłowe, a także przepisów postępowania – art. 379 k.p.c. w związku z art. 1, art. 2, art. 199 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy z uwagi na nieuwzględnienie przez Sąd Apelacyjny nieważności postępowania wynikającej z niedopuszczalności drogi sądowej przed sądem powszechnym w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji waloryzacyjnych, wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego ze zniesieniem postępowania (na podstawie art. 398¹⁹ k.p.c.) i przekazanie sprawy do rozpoznania właściwemu organowi zgodnie z art. 464 k.p.c., ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym o kosztach zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Oceniając na wstępie kwestię podniesionej nieważności postępowania, przede wszystkim trzeba przypomnieć, że stosownie do art. 32 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin decyzje ostateczne, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez wojskowy organ emerytalny zmienione, uchylone lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego. Na tle tego przepisu Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 kwietnia 2010 r., II UZP 3/10 (OSNP 2010/17-18/217), przyjął, że w sprawie z odwołania od decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego odmawiającej

stwierdzenia nieważności decyzji tego Biura podjętej po 1 stycznia 1999 r., droga sądowa przed sądem powszechnym jest niedopuszczalna. Stanowisko to jednak nie zostało w orzecznictwie zaakceptowane. Sąd Najwyższy w składzie powiększonym podjął w dniu 23 marca 2011 r. uchwałę I UZP 3/10 (niepublikowaną), której nadano moc zasady prawnej, według której od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (organu rentowego) wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) w przedmiocie nieważności decyzji przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Uchwała ta, mimo że odnosi się do powołanego w niej przepisu ustawy systemowej, będzie oczywiście miała zastosowanie także do stwierdzenia nieważności decyzji w oparciu o art. 32 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin, co w okolicznościach sprawy oznacza, że podniesiony w skardze zarzut nieważności postępowania, ze względu na orzekanie przez sądy powszechne w sprawie, która nie należy do ich kompetencji, nie jest uzasadniony. Innymi słowy uznanie przez Sąd Apelacyjny, że brak podstaw do stwierdzenia nieważności decyzji waloryzacyjnych wydanych po dniu 1 stycznia 1999 r. jest procesowo w pełni uprawnione.

Przechodząc do zarzutów naruszenia prawa materialnego, prezentowanych w skardze kasacyjnej, trzeba stwierdzić, że podnoszona w skardze kwestia została rozstrzygnięta w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1999 r., K 4/99 (OTK 1999 nr 7, poz. 65). W powołanym orzeczeniu Trybunał stwierdził, że art. 159 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach, zrównujący w art. 6 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych zasady waloryzacji świadczeń wojskowych z zasadami waloryzacji przewidzianymi w przepisach ustawy o emeryturach i rentach, nie narusza wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP zasady ochrony praw nabytych. Wskazane orzeczenie jednoznacznie odnosi się przede wszystkim do osób, którym przed dniem 1 stycznia 1999 r. przysługiwało prawo podmiotowe do świadczenia z zaopatrzenia wojskowego nabyte albo na podstawie indywidualnego aktu organu władzy, albo wprost na podstawie ustawy. W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że poprzez zmianę metody waloryzacji przysługujących świadczeń (ich podwyższania) nie doszło do

pozbawienia prawa do świadczeń ani ich waloryzacji, natomiast naruszenie oczekiwań określonej grupy świadczeniobiorców co do przewidywanego poziomu przyszłych świadczeń nie stanowi samo przez się naruszenia prawa do waloryzacji, a w konsekwencji - niezgodnego z ustawą zasadniczą arbitralnego ograniczenia zasady ochrony praw nabytych. Nie budzi wątpliwości, że ustawa o emeryturach i rentach nie zmodyfikowała sposobu waloryzacji wojskowych świadczeń emerytalno-rentowych z mocą wsteczną, ale na przyszłość, a sam mechanizm (metoda) podwyższania ustalonych już świadczeń nie jest równoznaczny z prawem do waloryzacji i nie jest jego istotą, o czym wyżej była mowa. Nie jest również trafny pogląd skarżącego, że prawo do świadczenia emerytalno-rentowego obejmuje prawo do konkretnego sposobu zarówno jego obliczania, jak i waloryzowania. Czym innym jest bowiem ukształtowane prawo podmiotowe do świadczenia emerytalno-rentowego i sposobu ustalenia podstawy wymiaru jego wysokości, a czym innym sposób waloryzowania (podwyższania) na przyszłość ustalonego już świadczenia. W uzasadnieniu wyroku z dnia 1 września 2010 r., II UK 97/10 (dotąd niepublikowany) Sąd Najwyższy wskazał m.in., powołując się na stanowisko wyrażone w wskazanym wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego, że „przy wprowadzonej kompleksowej i gruntownej zmianie systemu ubezpieczeń społecznych zasada równości uzasadnia modyfikację sfery dotychczasowych uprawnień, chyba że miałyby one uzasadnienie w treści obowiązujących przepisów konstytucyjnych, co jednak nie ma miejsca w rozpatrywanej sprawie”. W ocenie Trybunału, „istotna podmiotowo różnica (podstawa zróżnicowania statusu prawnego) ma tu miejsce do czasu pozostawania w służbie (...), natomiast później osoba taka staje się przede wszystkim emerytem i winna zasadniczo podlegać ogólnym regulacjom dotyczącym tej grupy osób”. Należy więc przyjąć, że dostosowanie po dniu 1 stycznia 1999 r. mechanizmów waloryzacji emerytur wojskowych do powszechnych, jednolitych i równych dla wszystkich ubezpieczonych reguł waloryzowania świadczeń emerytalno-rentowych nastąpiło w drodze uprawnionej ingerencji ustawodawcy, który nie naruszył tzw. ekspektatyw maksymalnie ukształtowanych, do jakich nie zalicza się stosowania na przyszłość mechanizmów waloryzowania tych świadczeń. Tego typu mechanizmy mogą być zatem legislacyjnie modyfikowane z mocą *ex nunc*. Ustawodawca nie tylko był

legitymowany, ale nawet zobowiązany do realizacji zawartej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasady równości wobec prawa wszystkich obywateli znajdujących się w podobnej sytuacji prawnej (tu: posiadających status emeryta), a w szczególności do zapewnienia zasady równości wszystkich ubezpieczonych niezależnie od systemu ubezpieczeń społecznych (zaopatrzeniowego lub powszechnego), któremu podlegają. W takim postrzeganiu normatywnym, określona data zakończenia służby wojskowej i uzyskanie uprawnień z wojskowego zaopatrzenia emerytalnego nie jest usprawiedliwionym kryterium zróżnicowania wojskowych uprawnień zaopatrzeniowych dla utrzymania korzystniejszego mechanizmu waloryzacji „starszych” emerytur wojskowych w porównaniu do tego samego typu świadczeń, które uprawnieni nabywają po dniu 1 stycznia 1999 r. i które następnie miałyby podlegać mniej korzystnym sposobom waloryzacji (...).

Tym samym wskazana w skardze kasacyjnej potrzeba wykładni przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej - art. 2, który wskazuje, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej, art. 32 według którego 1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. 2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny, art. 67 – 1. Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa. 2. Obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa, oraz art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji - 1. Każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia. 2. Własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej – w związku z art. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin w związku z art. 159 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS w kontekście zasad sprawiedliwości społecznej, równości, ochrony własności i praw majątkowych oraz gwarancją zabezpieczenia społecznego, nie znajduje uzasadnienia.

Z tych wszystkich względów na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną.